

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

In Memoriam	7
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	9
A. Ο ΣΤΑΡΕΤΣ ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΣ	11
α. Ο Βίος του	11
β. Η Διαθήκη του	18
γ. Το πνευματικό του μεγαλείο	20
B. ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΤΟΥ	24
α. Για την Εκκλησία	24
β. Για την μουσική	24
γ. Για την σχέση των λαϊκών με τους ποιμένες ..	25
Γ. ΟΙ ΔΙΔΑΧΕΣ ΤΟΥ	30
ΟΜΙΛΙΑ Α' (1907)	31
ΟΜΙΛΙΑ Β' (1908)	35
ΟΜΙΛΙΑ Γ' (26 Δεκεμβρίου 1909)	45
ΟΜΙΛΙΑ Δ' (11 Απριλίου 1911)	53
ΟΜΙΛΙΑ Ε' (12 Απριλίου 1911)	57
ΟΜΙΛΙΑ ΣΤ' (13 Απριλίου 1911)	70
ΟΜΙΛΙΑ Ζ' (25 Ιουλίου 1911)	82

ΟΜΙΛΙΑ Η' (30 Ιουλίου 1911)	91
ΟΜΙΛΙΑ Θ' (22 Οκτωβρίου 1911)	100
ΟΜΙΛΙΑ Ι' (27 Δεκεμβρίου 1912)	110
ΟΜΙΛΙΑ ΙΑ'	125
ΟΜΙΛΙΑ ΙΒ'	148
Περιεχόμενα	151

In Memoriam

Οι εκδόσεις ΙΩΝΑΣ επανεκδίδουν, τις διδαχές του Γέροντος (Στάρετς στα Ρωσικά) Βαρσανουφίου, κόπο του αιμνήστου Πατέρα μας Μελετίου. Ο π. Μελέτιος γνώριζε σωστά την Ρωσική γλώσσα και αγάπησε βαθειά την σκέψη και το ήθος-αγιότητα πολλών Ρώσων πατέρων κάποιους εκ των οποίων μετέφρασε. Μέσα στις διδασκαλίες αυτών των Ρώσων πατέρων πολλές φορές παρεισφρεύουν και οι ιδιοτυπίες της ρωσικής ψυχοσύνθεσης.

Η Εκκλησία του Χριστού δεν είχε ποτέ πρόβλημα με κάθε πολιτιστικό στοιχείο των λαών στους οποίους έφτανε. Επεδίωκε να αποδεχθούν, να αγαπήσουν και να πιστέψουν το πρόσωπο του Χριστού οι άνθρωποι, όχι να προσαρμοστούν και να αντιγράψουν υπάρχοντες χριστιανικούς πολιτισμούς.

Ο Στάρετς Βαρσανούφιος είναι από τους τελευταίους πατέρες της ελεύθερης ρωσικής περιόδου. (Αν η Τσαρική Δυναστεία μπορεί να θεωρηθεί ελευθερία!). Προετοίμασε και αυτός τους χριστιανούς για αντοχή στην θλίψη των ημερών που θα επακολουθούσαν. Έγινε ανεπιγνώστως αλείπτης (= προπονητής...!) πολλών μαρτύρων.

Ας έχουμε την ευχή και προσευχή όλων αυτών των αγίων και βεβαίως του Στάρετς Βαρσανουφίου, για κάθε αναγνώστη, για την ψυχή του Μακαρίου Πατέρα μας Μελετίου, και για τις εκδόσεις Ιωνάς.

Οι Εκδόσεις ΙΩΝΑΣ

Νοέμβριος 2018

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η αγία Ορθόδοξος Εκκλησία της Ρωσσίας εορτάζει την συμπλήρωση χιλίων ετών (988-1988) από τον εκ-
χριστιανισμό των Ρώσων.

Εμείς οι Έλληνες συμπανηγυρίζουμε. Γιατί το φως
του Χριστού στην μεγάλη αυτή χώρα το μετέδωσαν οι
πρόγονοί μας από την, τότε Βασιλεύουσα στο γένος
μας, Κωνσταντούπολη.

Ο Χριστιανισμός στην Ρωσσία ευρήκε γη καλή και
αγαθή. Και έδωκε καρπών πολύν: άγιοι, θαυματουργοί,
μάρτυρες, ασκητές, ιεραπόστολοι. Φως. Φως Χριστού.

Την λάμψη της Εκκλησίας της Ρωσσίας προσπαθεί
νά σβήσει ο Σατανάς με τους εναντίον της διωγμούς.
Πρώτος πόλεμος του διαβόλου κατά της Ρωσικής Εκ-
κλησίας ήταν η προσπάθεια του μεγάλου Πέτρου (1682-
1725) να την εξευρωπαϊσει, σε όλες της τις εκδηλώσεις:
ρυθμό νάων, μουσική, θεολογία, πνευματική ζωή,
διοίκηση (ήθελε να την έχη εξάρτημα της κρατικής μη-
χανής). Τις επινοήσεις του Πέτρου μιμούνται κατά και-
ρούς οι δικοί μας κυβερνήτες και ταλαιπωρούν την Εκ-
κλησία μας.

Η προσπάθεια του Πέτρου προσέκρουσε στην δια-
χρονική μετά από εκείνον αντίδραση του λαού και των
μοναστηριών. Ιδιαίτερη σημασία είχαν οι μονές του

Σάρωφ και της Όπτινα, που ήσαν τα προπύργια του καθαρά Ορθόδοξου φρονήματος στην Ρωσσία. Οι Γέροντες των δύο αυτών μοναστηριών και ιδιαίτερα οι Σεραφείμ του Σάρωφ, Λεωνίδα, Αμβρόσιος, Μακάριος, Βαρσανούφιος, Ανατόλιος της Όπτινα και Ιωάννης, αποπνέουν το άρωμα και ακτινοβολούν το φως του Αγίου Όρους Άθω.

Παρουσιάζομε στον λαό μας τον μεγάλο Γέροντα Βαρσανούφιο, σαν συμβολή τιμής στην αγία Εκκλησία της Ρωσσίας για την χιλιετηρίδα της, με την πεποίθηση, πως τα θεόσοφα λόγια του θα χορτάσουν τις ψυχές των αναγνωστών.

Γ. ΟΙ ΔΙΔΑΧΕΣ ΤΟΥ

ΟΜΙΛΙΑ Α' (1907)

1. Ο παπούς και ο προπάππος μου ήσαν έμποροι· εκατομμυριούχοι. Στην Σαμάρρα μια ολόκληρη λεωφόρος ήταν δική τους. Ονομαζόταν λεωφόρος της Καζάνσκαγια. Γιατί στο σύνολό της η οικογένειά μας είχε προστάτη την Παναγία του Καζάν.

Όταν ήμουν 3-4 ετών, πήγαινα συχνά στην Εκκλησία μαζί με τον πατέρα μου. Πολλές φορές ενώ βρισκόμουν δίπλα στην εικόνα της Παναγίας, μου φαινόταν ότι η Θεοτόκος με κοίταζε σαν να ήταν ζωντανή· ότι μου χαμογελούσε· και ότι με εκαλούσε κοντά της. Μα εγώ έτρεχα στον πατέρα μου.

– Μπαμπά, μπαμπά, είναι ζωντανή! Του έλεγα.

– Ποια, παιδί μου; Με ερωτούσε ο πατέρας μου.

– Η Παναγία.

Μα ο πατέρας μου δεν με καταλάβαινε!

Κάποτε, όταν ήμουν έξι ετών, συνέβη το εξής. Βρισκόμαστε σε ένα εξοχικό μας κοντά στο Όριενμπουργκ. Το σπίτι ήταν μες σε ένα τεράστιο κήπο-πάρκο, που το εφύλαγαν φύλακες και σκυλιά. Έτσι ήταν αδύνατο

να γλιστρήσει μέσα απαρατήρητο οποιοδήποτε πρόσωπο. Μιά ημέρα λοιπόν, εγώ με τον πατέρα μου κάναμε εκεί τον περίπατό μας. Και ξαφνικά, χωρίς να το καταλάβωμε από πού εφάνηκε μπροστά μας ένας γέροντας. Πλησίασε τον πατέρα μου και του είπε: «Να το θυμάσαι, ότι αυτό το παιδί σου, θα 'ρθει καιρός που θα αρπάξει πολλές ψυχές από τον άδη». Γύρισε πίσω και εχάθη! Μάταια τον αναζητήσαμε παντού. Κανένας φύλακας δεν τον είχε δει.

2. Η μητέρα μου είχε πεθάνει, από όταν γεννήθηκα. Και ο πατέρας μου είχε ξαναπαντρευτεί. Η μητριά μου ήταν πολύ πιστή και ασυνήθιστα καλή γυναίκα· τόσο καλή, πού αντικατέστησε σε μένα με τον καλύτερο τρόπο την μητέρα μου. Και κάτι παραπάνω· μου έδωκε ανατροφή, που ίσως, δεν θα μπορούσε να μου δώσει η φυσική μητέρα μου! Κάθε πρωί σηκωνόταν πολύ νωρίς, με έπαιρνε και πηγαίναμε μαζί στην Εκκλησία να ακούσωμε τον όρθρο, παρ' όλο που ήμουν ακόμη τόσο μικρός.

Κάποτε ξύπνησα το πρωί πολύ νωρίς. Μα δεν ήθελα να σηκωθώ. Μια υπηρέτρια έχυνε στην μητέρα μου νερό να πλυθεί. Εγώ κουκουλώθηκα με τις κουβέρτες. Η μητέρα ήταν έτοιμη. Την ακούω να λέη: «Αχ ο Παύλος μας κοιμάται ακόμη! Δός μου λίγο κρύο νερό». Καταλαβαίνω, τι το ήθελε και ξετρυπώνω κάτω από την κουβέρτα: «Μαμά, να ξύπνησα»! Λέω.

Με έντυσαν και πήγα με την μητέρα στην Εκκλησία. Είναι ακόμη σκοτάδι. Εγώ πότε-πότε έφτιαχνα μπάλες χιόνι. Και έτρεχα από πίσω της!

Την αγαπούσε πολύ την προσευχή. Προσευχόταν και στο σπίτι. Διάβαζε και την παράκληση. Και εγώ με την λεπτή φωνούλα μου επαναλάμβανα σε κάθε τροπάρι Υπεραγία Θεοτόκε, πρέσβευε υπέρ ημών.

3. Εννέα ετών με έγγραφαν στο Γυμνάσιο. Τα μαθητικά χρόνια πέρασαν γρήγορα. Μετά πήγα στο στρατό. Και βρέθηκα στο Καζάν. Κοντα στην Σκέπη μας, την Παναγία του Καζάν.

Όταν έγινα 25 ετών η μητέρα μου έκαμε μια πρόταση: να μου βρει σύζυγο. Η επιμονή της με έκαμε καί υποχώρησα. Και για πρώτη φορά στην ζωή μου έκαμα παρέα με γυναίκες καί άνοιξα συζήτηση μαζί τους. «Θεέ μου! Όλα και όλα τους τα λόγια ήσαν για περίπατο, για στολίδια, για καπέλλα! Τι θα μπορούσα να κουβεντιάσω εγώ με μια γυναίκα; Ε, όχι! Είπα. Αυτό δεν ξαναγίνεται!» Πέρασαν άλλα πέντε χρόνια. «Σκέψου, Παύλε μου, μπορεί τώρα να θέλεις να παντρευτείς. Κοίταξε τις αρχόντισσες. Δεν σου αρέσει καμμία;».

Όταν έγινα 35 χρονών, η μητέρα μου είπε πάλι: «Τι θα γίνει με σένα, Παύλε. Όλο μας γλυστράς. Μα τα χρόνια περνάνε. Μετά δεν θα σε θέλει καμμία. Κοίταξε. Θα έλθει ώρα και θα μετανιώσεις. Και θα